

ELŐTERJESZTÉS
az MTA Könyvtári Bizottság 2022. december 19-ei ülésére

Az MTA Könyvtár és Információs Központ
2023. évi terve

Készítette: Gaálné Kalydy Dóra, általános főigazgató-helyettes

Látta: Monok István főigazgató, Holl András informatikai főigazgató-helyettes

Vezetői összefoglaló

Az MTA Könyvtár és Információs Központ 2023. évi munkatervében kiemelt helyet kap a 2019 - 2023 stratégiai időszakra meghatározott feladatok végrehajtása. Stratégiánk alapján továbbra is hangsúlyos az országos tudományos információs rendszer kialakításában való szakértői munkánk és a tudományos kutatói tevékenység folytatása. Folytatjuk a muzeális értékű dokumentumok digitalizálást. A hagyományos könyvtári és levéltári feladataink mellett fontos szerepet kap a két országos közfeladat ellátása, illetve az MTA200 ünnepi évre való készülés. Az Elektronikus Információs szolgáltatás (EISZ) működése kapcsán az Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) által kiadott országos nyílt tudomány irányelvek mentén bővítjük a kiadókkal kötött átmeneti szerződések körét, a nyílt hozzáféréssel elérhető magyar affiliációs publikációk számát. Megvizsgáljuk a Magyar Tudományos Művek Tára finanszírozásának alternatív lehetőségeit. A könyvtár a következő évben folytatja könyvkiadói tevékenységét a gyűjteményeiben található értékes művek és kéziratok tanulmánnyal, esetenként fordítással ellátott hasonmás kiadásával és a könyvtárban folyó munka kapcsán kialakult gyakorlatok közreadásával. Fontos kiemelni, hogy a kutatási és a könyvkiadási programot már az MTA közelgő bicentenáriumi ünnepségét előkészítendő terveztük meg.

Előterjesztés

Irányítás, menedzsment

A Könyvtár tevékenységét és céljai megvalósítását nagyban befolyásolják a rezsiáremelések, a gazdasági válság okozta szolgáltatáskorlátozások. A jelenlegi terv készítésekor figyelembe vettük a makró- és mikrokörnyezet kockázati tényezőit. Fontos kiemelni azt a pozitív fejleményt, hogy az MTA folyamatosan növekvő támogatást biztosít munkánkhoz.

A 2022-ben megemelt könyvtári költségvetést a rezsiáremelés elviszi, így a tervezett gyarapítást és szakmai feladatok vállalását újból minimális szinten tudja csak a Könyvtár ellátni.

A Könyvtár 2019-2023 időszakra vonatkozó stratégiája alapján aktívan hozzájárulunk az országos kutatástámogatási rendszer működéséhez, szolgáltatásainkat fejlesztjük, és növeljük láthatóságunkat. Az MTA vezetőivel egyeztetetten fokozzuk erőfeszítéseinket az államigazgatási szereplőkkel való tárgyalásokon abból a célból, hogy az MTMT, a REAL adatbázisok, a TTO

elemző tevékenysége, az EISZ és a határokon túli magyar intézmények tudományos információellátása ne pusztán eseti, hanem stratégia alapú, kiszámítható keretfinanszírozást kapjon.

Nemzetközi együttműködéseinket tovább erősítjük. 2023. július 5-7. között az MTA Könyvtár és Információs Központ a vendéglátója a LIBER (Európai Szakkönyvtárak Egyesülete) éves konferenciának, melyen előre láthatóan majd 400 európai könyvtárvezető vesz részt. 2023 őszén újra megrendezzük a Focus on Open Science nemzetközi konferenciát. A konferencián kiemelt figyelmet szentelünk az európai és hazai nyílt tudomány kapcsán tapasztalt könyvtári jó gyakorlatok bemutatásának.

A marokkói nemzeti könyvtárral megkötendő együttműködés aláírására 2023. februárban kerülhet sor. Egyeztetéseket folytatunk a nagyszabású „Dunhuang Budapesten” kiállítás időpontmódosítása érdekében a Szépművészeti Múzeummal, a Dunhuang Academy-vel, illetve az európai nagy nemzeti gyűjteményekkel.

Szakmai továbbképzés

Stratégiánkban megfogalmazott célkitűzések alapján továbbra nagy hangsúlyt fektetünk munkatársaink továbbképzésére megújuló szolgáltatásaink érdekében. A külső szakemberek által tartott továbbképzéseket kiegészítjük belső képzésekkel, speciális nyelvtanfolyamokkal. Könyvtárunk munkatársai, akik egy-egy szakterület felelősei, csoportos oktatás formájában adják át a kollégáknak az intézményben meglévő tudást. Éves tervet készítünk a továbbképzések ütemezéséről, figyelembe véve az előző években megvalósult továbbképzéseket.

Az országos közfeladatok ellátása, illetve országos kutatási programok, évfordulós ünnepség sorozatok pénzügyeinek lebonyolítása mentén a Gazdasági Igazgatóság dolgozóira egyre nagyobb teher hárul, ezért kiemelten figyelünk szakmai és nyelvi továbbképzésükre.

A könyvtári platform megújításához kapcsolódóan a Szakinformatikai osztály elkezdte az érintettek képzését.

Országos közfeladatok

Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT)

Kidolgozzuk és javaslatot teszünk az MTMT működéséhez szükséges alternatív pénzügyi forrásokra. Az MTMT működést a pénzügyi lehetőségek függvényében tudjuk biztosítani.

Elektronikus Információs szolgáltatás (EISZ) Nemzeti program

AZ EISZ működését folyamatosan biztosítjuk. A kiadókkal folytatott tárgyalások során igyekszünk az intézmények számára legkedvezőbb ajánlatokat elérni. A Határon túli intézmények elektronikus tudományos tartalommal való ellátását a 2022. évi maradvány tartalékkeretből biztosítjuk.

2023. novemberében megrendezzük a 6. Focus on Open Science Budapest nemzetközi konferenciát.

Gyűjteménygondozás

- Folytatjuk a dokumentumok RFID címkékkel való ellátását,
- a feldolgozatlan hagyatékok ütemterv szerinti megjelenítését az elektronikus katalógusban,
- folytatjuk a 17–18. századi nyomtatványok autopszián alapuló rekatalogizálását.
- folytatjuk az Erdélyi Tár feldolgozása az integrált rendszerben és a repozitóriumban.
- A Régi Könyvek Gyűjteménye folytatja a 16. századi könyvek autopszián alapuló leírását és ellenőrzését, a nyomtatott katalógus előkészítését.
- Fontos gyűjteményt fejlesztő tevékenysége a Könyvtárnak a szakkönyv kiadók munkájának támogatása azzal, hogy teret ad könyvbemutatóknak. A bemutatott könyvek – és a kiadó által megjelentetett egyéb kiadványok – így ajándékként kerülnek állományunkba.

REAL repozitórium

Fontos feladatunk továbbra is a magyar tudományos művek online elérhetőségét biztosítani. Helyet biztosítunk kisebb egyetemek és kutatóintézetek számára tudományos munkáik megőrzésére és szolgáltatására, gazdagítva ezzel a nyílt hozzáférésű dokumentumok körét, és a tudománypolitikai elemzések bázis korpuszát. 2023-ban el kell érünk, hogy az egyházak kutatási eredményeit közzé sorozatok a digitális adatkorpusz részévé legyenek.

Digitalizálás

Pályázati lehetőségek mentén 2023-ban is folytatjuk az MTA-hoz köthető könyvek digitalizálását, a kutatói igények, a nemzeti évfordulók kapcsán, de főként az MTA bicentenáriumi ünneplését szolgáló egyedi digitalizálást végzünk.

Az Országos Széchényi Könyvtár sajnos nem teljesített a megállapodásban foglaltakat, határidő után egy évvel sem készültek el a térképek digitalizálásával. Ezt a projektet folytatjuk.

Raktározás

A Könyvtárhoz tartozó belső raktárakból folyamatosan szállítjuk a felújított és kibővített törökbálinti raktárba a különböző gyűjteményrészeket. Az Akadémiai Levéltár anyagának szortírozása és rendezése folyamatos. A Székház 3. emeletén lévő, a Keleti Gyűjtemény által használt raktárat 2023. március végéig kiürítjük, a 19 ezer kötet könyvet és folyóiratot a törökbálinti DEPO területén lévő raktárban helyezük el.

Restaurálás, kötészeti munkák

A különgyűjtemények állományában lévő veszélyeztetett dokumentumok egy részét igyekszünk pályázati források bevonásával restauráltatni. A törzsgyűjteményben lévő dokumentumok kötészeti felülvizsgálata folyamatos.

Szolgáltatások

Olvasótermi állomány

A törzsgyűjtemény olvasótermi állományának átrendezését folytatjuk a legfrissebb szakirodalom szabadpolcos átrendezésével.

Akadémikus bibliográfia készítése

A 2023-ben folytatjuk a 2000 óta elhunyt akadémikusok tudományos és tudományos ismeretterjesztő műveinek bibliográfiáját, melyet az MTMT adatbázisba töltünk fel kapcsolódva a bicentenáriumi feladatokhoz.

Open Journal Systems (OJS)

Az elmúlt években sikeresen beindított OJS szolgáltatásunkat az év során lehetőségeinkhez mérten bővíteni szeretnénk újabb szerkesztőségek bevonásával, a meglévők (37 folyóirat) nyilvánossá tételével.

DOI azonosítók

A megnövekedett DOI regisztrációk miatt további online oktatásokat tartunk a szolgáltatást igénybe vevők számára.

Kiállítások

Madách Imre születésének 100. évfordulója alkalmából a Tudós Kávézóban kamarakiállítást tervezünk a vitrintárlókban.

2023 őszén az Indológia Tanszék alapításának 150 évfordulójához kapcsolódóan a Keleti Gyűjtemény kis kiállítással jelentkezik az ELTE B épületében

Folytatjuk az egyeztetéseket a Szépművészeti Múzeummal a 2024. évi Dunhuang kiállítás kapcsán

Konferenciák

A Scientific Knowledge Services szolgáltatóval közösen 2023 őszén ismét megrendezzük a Focus on Open Science nemzetközi konferenciát.

A LIBER (Európai Szakkönyvtárak Egyesülete) éves konferenciáját 2023. július 5-7. között Budapesten tartja a szervezet, melynek az MTA KIK lesz a házigazdája. Az év első felében minden energiánkat arra összpontosítjuk, hogy a 400 szakember részvételével zajló nemzetközi konferencia a lehető legsikeresebb legyen.

Könyvtárunk a Magyar Könyvtáros Egyesület Szakkönyvtári Szekciójával, az MTA Könyvtörténeti Munkabizottságával közösen rendez 2023. májusban egy konferenciát a nyomtatott magyarországi könyv 550. évfordulója kapcsán.

2023 folyamán workshop jelleggel folytatjuk a szakkönyvkiadás megújításához kapcsolódó egyetemi könyvtári és szakkönyvtári egyeztetéseket.

Az MTA KIK kutatási tevékenysége

Az MTA KIK 2019–2023 stratégiája alapján egyre nagyobb hangsúlyt fektetünk tudományos arculatunk kialakítására. 2023-ban folytatjuk a megkezdett munkákat:

- részt veszünk az MTA bicentenáriumi ünnepségeit előkészítő kutatásokban
- saját muzeális állományunk tudományos szintű feltárása (gyűjtők és gyűjtemények az MTA KIK állományában, MTA történeti forrásai az Akadémiai Levéltárban, Batthyány-hagyaték, Nemzeti Casino Könyvtára).
- Folytatjuk az OTKA programjainkat (Esterházy kutatások, Nicasius Ellobodius levelezése).
- A 2019-ben a Leuveni Egyetemmel közösen alakított nemzetközi kutatócsoport (STS Research Group) munkájának folytatása, nemzetközi megjelenítése (rangos publikációk és rendezvények formájában).
- Rendszeres, illetve eseti tudományometriai, kutatásértékelési és tudományelemzési szolgáltatások az MTA vezetői fórumai és beszámolói (MTA Közgyűlése, Országgyűlési beszámoló stb.) részére.
- Együttműködésben foglalt, társfinanszírozott kutatásértékelés, tudományelemzés és tudományos információszolgáltatás a hazai akadémiai szféra és a tudománypolitika szereplői – kutatóhelyek, finanszírozó szervezetek stb. – részére (ELKH, NKFIH, egyetemi szféra).
- A Szegedi Tudományegyetemmel kötött együttműködés értelmében az SZTE könyvtár-informatikus mesterképzésére tervezett tudományometriai szakirány szakmai gondozása.
- Könyvtártudományi kutatások, a HRDA (Hungarian Research Data Alliance) csoport munkájának bemutatása a hazai kutatási adatokkal kapcsolatos vizsgálataikról.
- Részt veszünk egy, a közösségi tudomány (citizen science) könyvtári elősegítését monitorozó EU programban.
- Munkatársaink részt vállalnak különféle egyetemeken folyó OTKA kutatásokban.

Könyvkiadás

2023-ban is folytatjuk megélénkült könyvkiadói tevékenységünket.

Az MTA Titkárságtól átvettük az **Akadémiai Székfoglalók** kiadását.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei. Új sorozat

- 49(124) **Open Science, Open Data, HRDA**, szerk. Holl András *(megjelenés ideje: 2023 második negyedév)*
- 50(125) **Teleki László tervezete egy Tudós Társaság alapítására, 1810**, szerk. Monok István *(megjelenés ideje: 2023 harmadik negyedév)*
- 51(126) **A Fejér megyei reformkori olvasókör könyvtára**, szerk. Murányi Lajos *(megjelenés ideje: 2023 második negyedév)*

Keleti tanulmányok – Oriental Studies

18. Kőrösi Csoma Sándor: **Alexander-könyvek**, fordítás, átírás, kísérő szöveg Orosz Gergely
(megjelenés ideje: 2023 első negyedév)

Esterhazyana – A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Esterházy-közleményei (közös kiadás a Kossuth Kiadóval)

- Thököly Éva udvari kultúrája, dokumentumok, sajtó alá rend. Viskolcz Noémi, Zvara Edina, Király Péter, Kiss Erika (megjelenés ideje: 2023. harmadik negyedév)
- Kismartoni ferences könyvtár, 1722 / Zvara Edina (megjelenés ideje: 2023. második negyedév)
- Viskolcz Noémi: Thököly Éva udvartartása (megjelenés ideje: 2023 második negyedév)

Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez (Az SZTE BTK Régi Magyar Irodalom Tanszékkal együttműködve)

16/6. Erdélyi könyvesházak 1575–1800, szerk. Bándi András, Monok István, Verók Attila
(megjelenés ideje: 2023 első negyedév)

A Kárpát medence kora újkori könyvtárai (THE Kulturális Örökség Tanszék, SZTE BTK-val együttműködve)

11. Hursán Szabolcs: **Batthyány Lajos nádor műveltsége. A barokk kultúra és a felvilágosodás határán** (megjelenés ideje: 2021. második negyedév)

Burgenlandische Forschungen (a Burgenlandische Landesregierung-gal együttműködve)

- Monok István: **Bibliotheken und das Lesen in Westungarn des 16–17. Jahrhunderts** (megjelenés ideje: 2023 harmadik negyedév)

Akadémiai Levéltár

Az Akadémiai Levéltár kiemelt feladata 2023-ben is a kutató- és ügyfélszolgálat ellátása, és ehhez kapcsolódóan az új és a régi átvett anyagok rendezése, és az ezekben az iratokban levő átfedések megszüntetése, a jegyzékek digitalizálása lesz. Komoly munkát jelent minden évben az MTA Titkárságáról beérkező irattári anyag átvétele, az MTA Titkársága számára továbbra is ellátjuk a napi ügyvitelhez szükséges iratok előkeresését. 2023-ben kiemelt feladat a bicentenáriumi kutatásokhoz kapcsolódó levéltári iratok előkészítése, az Akadémia és az Akadémiai Könyvtár történetének kutatása.

Belső ellenőrzés

A 2023. évi ellenőrzési témák a következők:

- 2022. évi ellenőrzések során feltárt hiányosságok kapcsán tett intézkedési javaslatok végrehajtásának teljesülése,
- az MTA KIK Kézirattár ellenőrzése,
- A Magyar Tudományos Művek Tára Osztály működésének ellenőrzése
- Az Igazgatóságon rendezvényszervezés, kézbesítés, postázás működésének ellenőrzése.

KB .../2022. . sz. határozati javaslat

A Könyvtári Bizottság tagjai megismerték és jóváhagyták az MTA Könyvtár és Információs Központ 2021-re vonatkozó terveit és célkitűzéseit.

Budapest, 2022. december 5.

Monok István
főigazgató